

22.5.2017

(i) Printed Pages: 7]

Roll No. ....

(ii) Questions : 9+9+9]

Sub. Code :

8	2	4	7

Exam. Code :

1	1	2	4

M.Ed (Gen) IInd Semester Examination

1047

**PSYCHOLOGY FOR INDIVIDUAL AND SOCIAL
DEVELOPMENT-II**

(In All Mediums)

Paper : II C09-PIS-II

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Note :- Examinees are required to attempt *five* questions in all by selecting *one* question from each unit and question No. 9 of Unit-V is compulsory. All questions carry equal marks.

Unit-I

1. What do you mean by transfer of learning ? Discuss various theories of transfer of learning. 4+10

Or

2. Explain relationship of Learning & Motivation. 14

N-533

(1)

Turn Over

Unit-II

3. What do you mean by Maladjustment ? What are the major causes of maladjustment and how will you handle them ?
2+12

Or

4. Explain Eysneck theory of personality and its implication for teacher and learners.
7+7

Unit-III

5. Explain Gardner's theory of intelligence with its educational implications in detail.
14

Or

6. How will you develop emotional intelligence in students ? Explain in detail.
14

Unit-IV

7. Give the classification of children with diverse needs. Discuss the role of teacher in dealing with such children.
14

Or

8. Write major characteristics of learning disabled. How will you identify this type of learners ?
5+9

N-533

(2)

Unit-V

(Compulsory Question)

9. (a) Factors affecting learning 4
(b) Concept of Personality 2
(c) What is multiple intelligence ? 4
(d) Children with ADHD 4

N-533

(3)

Turn Over

हिन्दी माध्यम

नोट :- प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न चुनते हुए कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए। प्रश्न क्र. 9 अनिवार्य है। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

इकाई-I

1. अधिगम के स्थानान्तरण से आप क्या समझते हैं ? अधिगम के स्थानान्तरण के विविध सिद्धान्तों की विवेचना कीजिए। 4+10
अथवा
2. अधिगम के साथ अभिरेखा का वर्णन कीजिए। 14

इकाई-II

3. कुसमायोजन से आप क्या समझते हैं ? कुसमायोजन के मुख्य कारण क्या हैं तथा आप इन्हें किस प्रकार संभारेंगे ? 2+12
अथवा
4. आइसैक के व्यक्तित्व सिद्धान्त की व्याख्या कीजिए तथा शिक्षक एवं अधिगमकर्ता के लिए इसके निहितार्थ लिखिए। 7+7

इकाई-III

5. गार्डनर के बुद्धि सिद्धान्त का वर्णन इसके शैक्षिक निहितार्थ सहित विस्तार से कीजिए। 14
अथवा
6. विद्यार्थियों में आप संवेगत्मक बुद्धि का विकास किस प्रकार करेंगे ? विस्तार से वर्णन कीजिए। 14

N-533

(4)

N-533

(5)

Turn Over

इकाई-IV

7. विविध आवश्यकता वाले बालकों के वर्गीकरण की व्याख्या कीजिए। ऐसे बालकों के साथ शिक्षक के व्यवहार का वर्णन कीजिए। 14

अथवा

8. अधिगम असमर्थता की मुख्य विशेषताएँ लिखिए। आप इस प्रकार के अधिगमकर्ता की पहचान कैसे करेंगे ? 5+9

इकाई-V

9. (i) अधिगम को प्रभावित करने वाले कारक 4
(ii) व्यक्तिगत का सम्प्रत्यय 2
(iii) बहुबुद्धि क्या है ? 4
(iv) ADHD वाले बालक 4

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ

ਨੋਟ :- ਹਰ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣਦੇ ਹੋਏ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਓ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ.9 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਸਮਾਨ ਹਨ।

ਇਕਾਈ-I

1. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਥਾਨਤਰਨ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਥਾਨਤਰਨ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਵੇਚਨ ਕਰੋ। 4+10

ਜਾਂ

2. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 14

ਇਕਾਈ-II

3. ਕੁਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਕੁਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਧਾਰੋਗੇ? 2+12

ਜਾਂ

4. ਆਇਸੈਂਕ ਦੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਇਸ ਦੀਆਂ ਅਤਚਨਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 7+7

ਇਕਾਈ-III

5. ਗਾਰਡਨ ਦੇ ਬੁੱਧੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਤਚਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਕਰੋ। 14

ਜਾਂ

6. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਸੰਵੇਗਾਤਮਕ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰੋਗੇ? ਵਿਸਥਾਰ ਤੋਂ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 14

N-533

(6)

ਇਕਾਈ-IV

7. ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਅਕ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 14

ਜਾਂ

8. ਸਿੱਖਿਆ ਅਸਮਰਥਤਾ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਤਾ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ? 5+9

ਇਕਾਈ-V

9. (1) ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ

(2) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸ਼ਖਸੀਅਤ 2

(3) ਬਹੁ-ਬੁੱਧੀ ਕੀ ਹੈ? 4

(4) ADHD ਵਾਲੇ ਬਾਲਕ 4

N-533

(7)